

Dok su mainstream mediji šutjeli, javnost je doznala za borbu rudara kroz uspješne javne akcije solidarnosti aktivističke organizacije Organizata Politike i njezinog odjeka na društvenim mrežama. Zajednička akcija rudara koji su iskazali solidarnost sa svojim drugovima i aktivista koji su vješti u korištenju online platformi pokazala je kako se mogu voditi uspješne borbe za radnička prava.

U studenom 2019. rudari albanske kompanije Albchrome pokrenuli su novi sindikat kako bi se borili za bolje uvjete rada i plaće. Nakon što su radnici registrirali svoj sindikat, uprava Albchromea otpustila je četvero glavnih organizatora sindikata, što je pokrenulo prvi štrajk rudara u nekoliko desetljeća.

Među svim bivšim socijalističkim zemljama, antikomunizam je u javnim raspravama i retorici političkih elita vjerojatno najprisutniji u Albaniji. Iako se Demokratska stranka Albanije oduvijek predstavlja kao nositeljica antikomunističkog pokreta koji je srušio bivši režim, i Socijalistička stranka Albanije pod vodstvom Edija Rame u posljednja je dva mandata radila na razotkrivanju kriminala tijekom diktature Envera Hodže.

Uzevši u obzir tešku političku represiju nad velikim dijelom stanovništva Albanije u četiri desetljeća Hodžine vladavine to je razumljivo, no nedavna mobilizacija studenata i rudara otvorila je novi narativ u zemlji. Tijekom posljednja četiri desetljeća pitanja javnih usluga i radničkih prava bila su potisnuta pod središnji koncept političkog života u zemlji – slobode. U dobrom dijelu javnosti i među političkim elitama preko noći je odbačeno sve što je podsjećalo na socijalistički sustav kao poziv na ponovno ugrožavanje sloboda. Kada su studenti izašli na ulice Albanije u prosincu 2018. u prosvjedu protiv visokih školarina sa zahtjevom za besplatnim obrazovanjem, veliki broj studenata i podrška društva koju su dobili dokazali su da uzvik komunizam! više nije dovoljan da bi se ušutkalo progresivne društvene zahtjeve. Studenti su uspjeli dobiti neke ustupke od vlade koja je smijenila ministra obrazovanja i obećala da će raditi na poboljšanju studentskog standarda života.

Štrajk iz solidarnosti

U studenom 2019. rudari kompanije Albchrome sami su se organizirali i osnovali nezavisni sindikat – Ujedinjeni sindikat rudara Bulčize – kako bi se borili za poboljšanje radnih uvjeta i plaća. Albchrome je jedna od najvećih kompanija za izvlačenje i obradu kroma u Europi, a 2013. ju je preuzela Balfin Grupa u vlasništvu najbogatijeg albanskog oligarha, Samira Manea, koja se bavi i nekretninama, trgovinom, telekomunikacijama i financijama. Iako je Albchrome poznat kao jedna od najprofitabilnijih kompanija u Albaniji, malo toga se u javnosti znalo o uvjetima rada i plaćama radnika u jednoj od najsiriromašnijih regija u zemlji.

Izveštaj BIRN-a pokazao je da je u deset godina tristo rudara poginulo na radnom mjestu, a nijedan sudski spor protiv vlasnika rudnika nije bio uspješan.

Nakon što su radnici registrirali svoj sindikat, uprava Albchromea otpustila je četvero glavnih organizatora sindikata, što je pokrenulo prvi štrajk rudara u nekoliko desetljeća. Suočena s mogućnošću da se velika tragedija otkrije, Balfin Grupa se pobrinula da štrajk rudara, njihovi zahtjevi i svjedočanstva o uvjetima rada ne budu predstavljeni u mainstream medijima, što nije bilo teško s obzirom na veliki broj kompanija koje grupa posjeduje i koje se oglašavaju u albanskim medijima. Javnost je doznala za borbu rudarskog sindikata protiv najmoćnijih ljudi u Albaniji kroz javne akcije radikalno lijeve organizacije Organizata Politike i njezinog odjeka na društvenim mrežama. Štrajk rudara još jednom je razotkrio problematičnu funkciju privatnih medija koji su se ponašali kao suradnici u tajenju društvene tragedije od javnosti kako ne bi izgubili prihod od oglašavanja jednog od najvećih oglašivača u zemlji.

Aktivisti uz rudare

U siječnju, nakon dva mjeseca štrajka, rudari su preselili svoj prosvjed u Tiranu. Zahtijevali su da se njihovi otpušteni kolege odmah vrate na posao i da se sindikatu omogući neometano djelovanje. Imajući u vidu njihov društveni i ekonomski status, njihov dolazak u Tiranu bio je hrabar čin solidarnosti s kolegama iz sindikata kakav se rijetko viđa u Albaniji. Kroz manje akcije, Organizata Politike i druge aktivističke grupe stavljale su transparente po trgovačkim centrima u vlasništvu Balfin Grupe u Albaniji i na Kosovu, šireći poruku "Samir Mane tlači rudare i radnike".

Bio je to prvi put da se u javni prostor probila osuda osobe koju su mainstream mediji predstavljali kao anđela filantropije i jedinstven primjer uspjeha na slobodnom tržištu. Kvarenje te slike zateklo je njegovu kompaniju, ali i medijski i politički establišment Albanije. Dok su rudari i aktivisti radili na tome da povećaju vidljivost svoje borbe, mediji i politički predstavnici su šutjeli. Nisu imali ideje ni strategije kako da se bore protiv nečega za što su vjerovali da više neće dobiti nikakvu vidljivost u javnosti ni podršku društva. Jedina akcija koju je poduzela kompanija bilo je da su poslali radnike da izbrišu grafite koji su se svakodnevno pojavljivali na najprometnijim ulicama Tirane.

Posljednjih godina na Balkanu pojavile su se mnoge studije koje su doprinijele razumijevanju radničkih prava, no samo su konkretne akcije organiziranih radnika ono što će budućim organizacijama i sindikatima dati hrabrost da se bore za svoje interese protiv onih koji se čine previše moćnima da bi im se uopće moglo suprotstaviti.

Izvor: bilten.org